

En kritisk diskursanalys om framställningen av
hedersrelaterat våld i svenska tidningar

Johan Ingerby &
Sara Yousseph
SOPA63
Lunds Universitet
Campus HBG

Abstract

Title: A critical discourse analysis about the portrayal of honour-related violence in Swedish newspapers

Authors: Johan Ingerby & Sara Yousseph

Supervisor: Jan Magnusson

Summary

In recent years there has been an increase in the number of articles written about honour-related violence in Swedish newspapers. The aim of this essay is to analyze and highlight how two major Swedish newspapers describe the subject of honour-related violence. More specifically the purpose is to investigate how the origin of honour-related violence and the question of responsibility in relation to honour-related violence is described by the authors. The theory and method used has been critical discourse analysis and we chose to use Norman Fairclough's critical discourse analysis in the form of modality and intertextuality to deconstruct text and analyze our chosen articles.

In our essay we have noted three discourses that are central to how honour-related violence is discussed. Conclusions from this study include that an often-negative image of immigrants in connection to honour-related violence appears in the text and immigrants are often treated as a homogenous group in discussions about honour-related violence. In addition, the subject is often politicized within the discourses and used in promoting political parties and its respective philosophies, as well as presenting their solutions.

Keywords: honour-related violence, honour culture, honour, massmedia, Norman Fairclough, discourse, modality, intertextuality, critical discourse analysis

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Problemformulering	3
1.2 Syfte och frågeställningar	4
2. Bakgrund	5
2.1 Hedersrelaterat våld	5
2.2 Konstruktioner av hedersrelaterat våld	5
2.3 Massmedia och journalistik	8
3. Kunskapsläge	9
3.1 Hedersrelaterat våld – ett komplext problem	10
3.2 Hedersrelaterat våld i media	11
4. Teori & Metod	13
4.1 Socialkonstruktivism	13
4.2 Diskursanalys	15
4.3 Kritisk diskursanalys	16
4.4. Tillvägagångssätt för inhämtning av data	20
4.5. Urval av artiklar	21
4.6. Artiklar	22
4.7. Tillvägagångssätt för analys av artiklar	25
4.8. Trovärdighet	26
4.9. Forskningsetiska övervägande	27
4.10. Arbetsfördelning	28
5. Resultat och analys	28
6. Slutdiskussion	40
7. Litteraturlista	43
7.1 Artikelbilaga	46

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Pela Atroshi och Fadime Sahindal är två unga tjejer vars namn är kända i Sverige på grund av mycket tragiska omständigheter. Pela och Fadime blev båda mördade i hederns namn. Pela och Fadime ansågs ha vanhedrat sina familjer och lösningen för flickornas familjer blev att ta livet av dem, detta i ett försök att återupprätta familjens heder. Morden är två fall av hedersrelaterat våld som skakat Sverige och som genom extensiv mediaexponering fick både politiker och medborgare att få upp ögonen för hedersrelaterat våld i Sverige (NCK, 2010). Innan Fadimes död var hon en viktig opinionsbildare och symbol i kampen mot hedersmord och hennes död blev ett startskott för en massiv kampanj mot hedersmord (Lapidus, 2014). Pela och Fadime var inte de första tjejerna och kommer med stor sannolikhet inte vara de sista som blir utsatta. Gapf, *Glöm aldrig Pela och Fadime* är en organisation som bildades efter Fadimes död år 2002, av Sara Mohammed som själv har blivit utsatt av hedersrelaterat våld. Organisationen arbetar för att förhindra hedersrelaterat våld och hjälpa de som drabbas (Gapf, 2015).

Hedersproblematiken har lyfts fram till en politisk nivå och regeringen har 2017 satsat på kraftfulla åtgärder i bekämpningen av hedersrelaterat våld. Satsningen sträcker sig över 10 år med en budget på flera hundra miljoner kronor. Målsättningen är att förebygga våldet genom att bland annat motverka destruktiva maskulinitetsnormer. Det handlar även om att minska segregation då en ökad segregation anses förstärka de eventuella hedersnormer som finns, speciellt i ekonomiskt utsatta områden (Regeringen, 2017). Satsningen är även riktad till myndigheter, vilket då också innefattar socialtjänsten. Enligt Socialtjänstlagen 2001:452, SoL har socialtjänsten ett tydligt ansvar att ge stöd och hjälp till utsatta personer. För att yrkesverksamma ska ha möjlighet att stödja, hjälpa och skydda utsatta behövs mer kunskap kring hedersrelaterat våld (Hedersförtryck, u.å). Detta innebär att det inom socialt arbete är viktigt att förstå hedersrelaterat våld som ett socialt problem och förhoppningsvis kan man genom utökad kunskap hjälpa fler personer som drabbas.

Från media skapar människor sin bild av ett samhällsproblem och vi är ständigt omgivna av media i våra mobiltelefoner, surfplattor, datorer och tv-apparater. Media är en betydande samhällelig maktresurs och är länken mellan allmänheten och samhällets olika institutioner. Därför påverkar det som skrivs i tidningar också hur sociala problem uppfattas, dels av allmänhet men även av yrkesverksamma (Lorentzon, 2008).

För socialarbetare är det därför viktigt att vara medveten om vilka diskurser det finns i media. Genom att vara medveten om hur ett socialt problem konstrueras i media kan man öka medvetenheten om vilka fördomar, attityder och myter som uppstår kring ett socialt problem. Det är därtill viktigt att förstå hur vi själva skapar och återskapar dessa diskurser genom språket vi använder. Det är också viktigt att förstå att det finns en problematik i att generalisera och stigmatisera hela grupper av människor, men även att det parallellt med detta finns en problematik i att vara passiv inför ett socialt problem. Hur vi talar om ett fenomen påverkar hur vi tänker kring detsamma, vilket också kommer påverka våra handlingar. Därför är det också viktigt att analysera diskurser i media då diskursen kan komma att spegla vilka politiska och juridiska åtgärder som används för att komma tillrätta med problemet.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet är att undersöka vilka diskurser kring uppkomsten av hedersrelaterat våld och kring ansvaret att bekämpa hedersrelaterat våld som framkommer i svensk media. För att uppfylla vårt syfte analyseras utvalda artiklar från två svenska dagstidningar där vi söker svar på följande frågeställningar:

- ❖ Varifrån kommer fenomenet hedersrelaterat våld enligt skribenterna?
- ❖ Vems är ansvaret att förändra och hur gör man detta?

2. Bakgrund

2.1 Hedersrelaterat våld

FN började under 1990-talet uppmärksamma och arbeta mot hedersrelaterat våld och tvångsäktenskap. Problematiken har sedan dess förts upp på den politiska agendan både nationellt och globalt (NCK, 2010). Här i Sverige blev morderna på Sara och Pela i mitten på 1990-talet startskottet för en intensiv medial debatt om hedersvåld och invandring. Några år senare mördades ytterligare en ung kvinna, Fadime vilket bidrog en intensifiering av diskussionerna om hedersvåld och hedersmord. Efter Fadimes död satsade regeringen år 2003 stort för att bekämpa hedersrelaterat våld och problematiken fick en ökad kännedom runt om i Sverige. Fler engagerades i frågor som berörde hedersvåld och flera organisationer för att bekämpa problemet grundades. Regeringens budget för förebyggande av hedersrelaterat våld var 180 miljoner kronor under tidsperioden 2003-2007 (NCK, 2010).

Debatten som förs kring hedersrelaterat våld skiljer sig beroende på vilket land den utspelar sig i. Wikström och Ghazinour (2010) menar att i Sverige har debatten kring hedersrelaterat våld skiljt sig från andra europeiska länder. I b.l.a. Tyskland, Holland och Norge läggs det fokus på religion som huvudsaklig faktor, medan man i Sverige lagt ett huvudsakligt fokus på kulturella skillnader. Förekomsten av hedersrelaterat våld har snarare belyst utifrån att det är invandrarens misslyckande att anta svenska jämställdhets-normer och värderingar (ibid).

2.2 Konstruktioner av hedersrelaterat våld

Vi kommer nedan att beskriva hur hedersrelaterat våld kan beskrivas av olika aktörer. Dessa ska inte tolkas som objektiva sanningar, utan som olika konstruktioner av hedersrelaterat våld.

Hedersbegreppet är ett svårdefinierat begrepp utan en universell definition. Av denna anledning skiljer sig också beskrivningen av begreppet mellan olika aktörer och av olika anledningar. Förutom att begreppet definieras på olika sätt så är också begreppet i sig sett som problematiskt och en del menar att begreppet kan ses som ett stigmatiserande av olika grupper, kulturer och religioner (Wikan, 2009).

Artikel 1 ur FNs deklARATION om kvinnovåld från 1993 beskriver fenomenet på följande sätt:

For the purposes of this Declaration, the term "violence against women" means any act of gender-based violence that results in, or is likely to result in, physical, sexual or psychological harm or suffering to women, including threats of such acts, coercion or arbitrary deprivation of liberty, whether occurring in public or in private life (United Nations, 1993).

Enligt Al-Baldawi (2009) är hedersrelaterat våld ett socialt fenomen som återfinns världen över. Fenomenet praktiseras av olika sociala grupper oberoende av religiös, etnisk, socioekonomisk och kulturell bakgrund. Enligt Al-Baldawi är hedersrelaterat våld en planerad våldshandling som oftast utförs av flera personer mot en person som inte följt familjens eller kulturens grundläggande regler, normer och traditioner. Eftersom individen brutit mot reglerna och vanhedrat familjen måste denne straffas, detta för att hedern och ryktet ska kunna återupprättas. Det innebär att det finns en hierarkisk struktur och maktförhållande mellan individer i familjen och sociala grupper inom kulturen (ibid.).

Regeringen har i skrivelsen (2007) *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer* (Skr. 2007/08:39) beskrivit och definierat hedersrelaterat våld och förtryck på följande sätt:

När det gäller hedersrelaterat våld och förtryck är kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet central och starkt knuten till kollektivet. I hederstänkandet står

föreställningar om oskuld och kyskhet i fokus och familjens rykte och anseende ses som avhängigt flickors och kvinnors faktiska eller påstådda beteende. Detta kan vara mer eller mindre uttalat och kontrollen kan sträcka sig från vardagliga former av begränsningar i flickors och kvinnors liv som berör exempelvis klädval, socialt umgänge och rörelsefrihet till livsval som utbildning, jobb och giftermål och skilsmässa. I sin mest extrema form resulterar hederstänkandet i hot om våld och våld, inklusive dödligt våld. Det hedersrelaterade våldets kollektiva karaktär innebär att det kan finnas fler förövare av båda könen och att offren kan vara både kvinnor och män samt flickor och pojkar. Det kan också innebära att våldet sanktioneras av familjen och den närmaste omgivningen, även av andra kvinnor.

Heder och skam handlar i grunden om att se sig själv genom andras ögon. Tankar om heder är baserade på kulturella kontexter och därför varierar synen på heder mellan olika kulturer och länder. Det råder även skillnad mellan individualistiska och kollektivistiska kulturers syn på heder. I ett modernt, individualistiskt samhälle är heder något som kan tillskrivas båda könen. I ett individualistiskt samhälle har individens egen känsla av heder större vikt än gruppens kollektiva heder. Hedern i en kollektivistisk samhällskultur är av stort värde, speciellt för män och om denna utmanas riskerar att han att förlora sitt anseende i samhället. (Dina Rättigheter, u.å.).

En hederskod innebär att det finns normer, värderingar och oskrivna regler som gruppmedlemmar ska vara medvetna om och efterfölja. Genom regler kontrolleras bland annat familjemedlemmars sexualitet och dessa regler måste följas för att undvika att familjen får ett dåligt rykte. Reglerna begränsar också medlemmarnas frihet i form av bland annat vänskapsrelationer, fritid, kärleksrelationer, beteende och klädval. Om dessa regler bryts och familjen i sin tur smutskastas av omgivningen så måste regelbrytaren straffas för att familjens heder ska återupprättas. Straff kan innefatta utfrysning, isolering, skuld- och skambeläggning, förödmjukelse, fysiskt våld och ibland även leda till döden (UMO, u.å.)

De ovanstående källorna är alla olika sätt att konstruera fenomenet hedersrelaterad våld. Det som konstrueras genom de olika definitionerna förmedlas också vidare till läsaren. Detta vare sig det handlar om politiska dokument eller annan litteratur inom ämnet. Ett exempel ovan är Regeringens handlingsplan där hedersrelaterat våld och mäns våld mot kvinnor beskrivs som olika områden redan i rubriken. Detta är ett sätt att konstruera fenomenet hedersrelaterat våld som ett problem som bör separeras från det större problemet av mäns våld mot kvinnor. Även utan en analys av originaltexten kan man alltså se hur ett konstruerande kan ta sin form redan genom en rubriksättning.

2.3 Massmedia och journalistik

Blomberg et al. (2004) skriver att samhällsvetenskap och journalistik historiskt sett har varit förbundna med varandra men att detta också har förändrats genom tiderna. Numera handlar det om hur journalister beskriver och förmedlar sociala problem, fenomen och åtgärder i samhället. Människor ägnar en stor tid av sin vardag åt att surfa på sociala medier och ta del av mediala debatter, nyheter och annan information. Detta innebär att media fått ett ökat inflytande över samhället och i att forma hur människor tänker kring olika samhällsfenomen.

Journalist-forskare har hävdad att det finns problem med den journalistiska rapporteringen och specifikt i journalisternas rapportering av sociala problem, som vid kartläggning och beskrivning av människors utsatta situation. Rapporteringen riskerar att bli ensidig och schablonartad, dvs. att den utgår från en viss standard-mall eller tycks följa ett visst mönster. Många reportage har fått kritik och blivit beskyllda för att förstärka fördomar om personer som anses vara avvikande i samhället. Det finns också kritik mot rapportering kring problem som lyfts upp är överdriven. Media har makten att bestämma över vilka frågor och nyheter som kommer behandlas och visas upp för allmänheten och även inom vilken ram diskussionerna skall föras. Detta är vad som kallas ett problemformuleringsprivilegium eller en dagordningsfunktion, även kallat för agenda-setting. Följaktligen innebär det att media

kan lansera nya problem, göra invånarna känsliga eller oroliga över olika beteenden i samhället och även driva fram politiska debatter (ibid).

Olsson (2006) menar att medieföretag och journalister har fått en starkare maktposition och att denna makten missbrukas, så till den grad att mediernas demokratiska funktion inte längre uppfylls. En del hävdar att ägarkoncentrationen av medier har blivit ett stort problem och att detta utnyttjas för egen politisk och ekonomisk vinning. Det innebär också att journalister och medieföretag drivs av vinst som främsta mål, vilket påverkar vilka nyheter som sänds ut till samhället och hur dessa konstrueras. Håkan Hvitfelt, professor i journalistik har genom några undersökningar som berör sanningshalten i journalistik redovisat en rapport där han menar att: "Nyhetsmedierna överdriver och förvränger verkligheten genom att överbetona sensationella, dramatiska och negativa händelser" (ibid.).

Detta innebär att media, enligt Hvitfelt, vilseleder befolkningen genom skrivandet av nyheterna samt val av nyheter som ska publiceras. Nyheter som publiceras kan vara tagna ur kontext och därmed förmedla en ofullständig bild av händelsen till befolkningen. Det kan finnas annan fakta som är relevant för nyheten men dolts i förmedlandet. Tidningar och nyhetsprogram väljer vilka nyheter som läsarna ska få ta del av, men det är värt att betona att även om media förvränger nyheter kan man inte säga att detta är en "falsk" bild (Olsson, 2006). Det händer att journalister publicerar många nyheter som är sanna separat, men som istället blir missvisande när man kombinerar nyheterna i en helhet. Det finns fem olika sorters vilseledande former inom journalistiken; rena sakfel, ljugande genom ombud, ljug om händelser eller personer genom visst faktaurval, ljug genom faktaurval om sociala förhållanden och främmande kulturer och slutligen ordval. Det är vanligt förekommande i tidningsartiklar att rubrikerna är vilseledande eftersom man vill locka läsare och fånga deras intresse (ibid.).

3. Kunskapsläge

I denna del presenteras forskning som tidigare gjorts och som berör medias framställning av fenomen och problem. Forskningen vi valt belysa är indelad i olika underrubriker för en lättare orientering. Det finns begränsat med material när det gäller forskning om framställandet av hedersrelaterat våld i media, men vi har hittat en del forskningsmaterial som vi tycker är högst relevant för vår studie. Dels om hur framställandet av begreppet i media kan se ut, vilka konsekvenser diskursen har och om komplexiteten bakom hedersrelaterat våld.

Mina Sedem och Laura Ferrer-Wreder (2014) menar att det från ett akademiskt forskningsperspektiv inte funnits ett stort intresse för hedersrelaterat våld och hederskultur som forskningsämne, vilket kan förklara varför forskning på området är bristande. Sedem och Ferrer-Wreder ser att det finns en ökad debatt kring begreppet hederskultur och hedersrelaterat våld men menar även att det finns en tendens att förenkla kulturbegreppet. Begreppet kultur används som något oföränderligt vilket förenklar problematiken och bidrar inte till en fördjupad förståelse. Förenkling av problematiken bidrar istället till stigmatisering av grupper som anses tillhöra den kultur där hedersnormer och hedersrelaterat våld anses uppstå (ibid.).

3.1 Hedersrelaterat våld – ett komplext problem

Hedersrelaterat våld är ett problem som handlar om mer än fysisk och psykisk misshandel utav en enskild partner, fenomenet måste förstås utifrån ett mer komplext perspektiv. I en djupgående kvalitativ intervjustudie med tonårstjejer och unga kvinnor med upplevelser av hederskultur framkom att kvinnor som vill frigöra sig från hedersnormer står inför flera problem. De står vid ett vägskäl där de tvingas att välja mellan frigörelse från normer, sin familj och stor del av deras egen bakgrund. Detta gör att många kvinnor väljer att stanna, t.ex. för att man vill behålla relationen med sin familj eller delar av den (Sedem & Ferrer-Wreder, 2014). Till skillnad från att frigöra sig från en kontrollerande partner, där man kan använda sin familj som stöd, är familjen istället ofta källan till förtrycket. Familjen är för många en stor del av ens egen identitet, sociala nätverk och i många fall är de också den enda

källan till försörjning. Därför upplever kvinnorna att det enda valet är att stanna i familjen, både ur ett känslomässigt och ur ett ekonomiskt perspektiv (ibid).

3.2 Hedersrelaterat våld i media

Korteweg och Yurdakul (2010) menar att diskurser i media om hedersrelaterat våld är viktiga att ha kännedom om då den rådande diskursen också påverkar politiken. Bland annat är det vanligt att relatera hedersvåld specifikt till Islam. Detta menar Korteweg och Yurdakul är inkorrekt eftersom hedersvåld är vanligt förekommande i olika delar av världen och utförs av människor med olika kulturell och religiös bakgrund. Dessa förutfattade meningar leder till motstånd till invandring och invandrare genom diverse politiska beslut. Besluten är alltså ibland grundade på en rådande diskurs kring ämnet, snarare än forskning på området. Detta är också varför en analys av den rådande diskursen är viktig. Beroende på hur man framställer och förstår fenomenet och dess historiska, kulturella och religiösa kopplingar kommer detta även ge effekt på vilka politiska åtgärder som tas. Hur hedersrelaterat våld konstrueras i media har alltså inflytande över hur människor i allmänhet uppfattar problemet och har alltså även en påverkan rent politiskt. (ibid.)

Korteweg och Yurdakul (2010) beskriver att media intar olika positioner i olika kontexter, som påvisas i deras studie av 4 länder: Holland, Tyskland, Storbritannien & Kanada. Dessa länder har alla ett stort mottagande av invandrare och med fall av hedersrelaterade mord och våld. Media kan vara beskrivande, och framförallt vara ett verktyg för att förmedla vad som pågår från politiskt och juridiskt håll, men i t.ex. Tyskland fann man att medierna haft ett stort inflytande på vilken politik som bedrevs i ämnet. Hedersrelaterat våld hanterades som ett importerat problem, där lösningen då blir att strypa invandring och att implementera assimilations-politiska åtgärder. I Holland låg ett större fokus på att hantera hedersrelaterat våld som ett socialt problem och vidta åtgärder utifrån detta (ibid).

Leti Volpp (2000) menar att dåligt beteende ofta associeras med kultur. Volpp utförde en undersökning där hon jämförde två fall i amerikansk media som rörde frivilligt äktenskap

mellan ett minderårigt par där flickan även var gravid. Skillnaden mellan de två fallen var etniciteten på flickorna, där den ena flickan var vit amerikan medan den andra var mexikansk invandrare. Rapporteringen av media skiljdes åt markant. Den vita flickan tillhörde kategorin ”vi” och hennes beteende ansågs därför inte återspegla normer kopplade till etnicitet utan situationen berodde snarare på en individuellt bristande rationalitet hos flickan. Tidigt äktenskap och sexualitet definierade därmed inte ”vithet” (vita kulturen) och återspeglade heller inte någon etnisk identitet.

Däremot gjordes en koppling mellan tidigt äktenskap och sexualitet med mexikansk kultur och identitet. Volpp menar att detta får som effekt att när en vit människa utför en handling anses detta som en isolerad handling utförd av en individ. Man talar inte om någon kultur eller grupp, utan framhåller handlingen som avvikande på individnivå. Är handlingen däremot utförd av en invandrare framställs denna handling som kopplad till kultur och etnicitet. Människor från en annan kultur ses alltid som medlemmar av grupper och deras handlingar ses som en produkt av denna gruppidentitet. (ibid.)

Dock kan rädslan för att stigmatisera också leda till en “kulturell blindhet” där man istället bortser från eventuella kopplingar mellan hedersrelaterat våld och kulturella faktorer. I dessa fall finns också en tvekan inför att använda begrepp som hedersrelaterat våld eftersom detta kan leda till stigmatisering av en hel grupp människor. Problemet blir att man fokuserar på att det huvudsakligen är män som utövar våld mot kvinnor och att det istället handlar om patriarkala strukturer, snarare än att våldet kan grunda sig i kulturella eller religiösa uppfattningar. Problem som då kan uppstå är att man i strävan av att undvika stigmatisering av en grupp leder till att kvinnor som behöver hjälp inte får tillgång till detta, då det inte finns en vilja att erkänna begreppet “hedersrelaterat våld” och således ingen expertis, lagstiftande eller övriga insatser riktade till denna grupp. (Korteweg & Yurdakul, 2010).

Det framkommer i SOU 2006:21 att våra uppfattningar om världen både vidgas, men också begränsas genom förenklade bilder som framkommer i media. Språkbruket som används har en central roll i konstruerande av sociala problem och de efterföljande förslagen på lösningar. Media bidrar även till ett policyskapande, då de ofta målar verkligheten i svart och vitt. Det

finns ett större nyhetsvärde och är mycket enklare att framställa två olika sidor, så som svenskar och invandrare, vi och dem etc. Detta har utgångspunkten i att man gör framställandet av något som bekant, moraliskt rätt osv. som något typiskt svensk, medan invandrare får epitet som främmande, exotiska etc. Det finns alltså en maktstruktur som återskapas genom språkbruket, där två grupper ställs mot varandra på mer eller mindre tydliga sätt (ibid).

4. Teori & Metod

I denna del redogör vi för vilken forskningsansats vi antagit, vår valda teori som vi använder för att analysera vårt material, samt de teoretiska begrepp vi använt. Teori innebär vilka glasögon vi använt oss av när vi analyserat vårt empiriska material. Vi redogör även för vår valda metod och vårt tillvägagångssätt. En beskrivning för hur det empiriska materialet har samlats in samt hur materialet har analyserats. Urval, trovärdighet och etiska överväganden diskuteras även i avsnittet.

4.1 Socialkonstruktivism

Forskningsansatsen vi har antagit för analysen av empirin är socialkonstruktivism. Socialkonstruktivism kan kortfattat beskrivas som att vi människor konstruerar vår verklighet. Sättet vi konstruerar och förmedlar denna uppfattning oss emellan är språket. Wenneberg menar att då språket är socialt konstruerande är också vår uppfattning om och kunskap av “verkligheten” även den socialt konstruerad (Wenneberg, 2010).

Socialkonstruktivismen som kunskapsteori är intresserad av hur kunskap har kommit till. Den är däremot inte intresserad av vad som är sant eller falskt, utan det som kommer att beskrivas som

verkligt är beroende av vilket perspektiv som appliceras. Därför ställer sig socialkonstruktivismen också sig skeptisk till att tala om en verklighet, med en antydning om att denna skulle vara naturlig eller bestämd (Wenneberg, 2010). Bryman (2011) beskriver att kultur inte är en yttre verklighet som kontrollerar människor, utan som något som ständigt konstrueras och re-konstrueras av människor. I vårt arbete handlar detta om att det som människor uppfattar som en verklighet är i en konstant förändring.

Wenneberg (2010) menar att informationsteknik och media är en del av den socialkonstruktivism som upptäcker och förklarar sociala institutioner som konstruerade, men också är delaktig i rekonstruerande av dessa. Media har fått en större betydelse och starkare maktställning i samhället samtidigt som socialkonstruktivismens inflytande har ökat i Norden. Enligt den vetenskapsteoretiska ansatsen anses sociala problem vara socialt konstruerade genom maktresurser. Detta innebär att beroende på vem som innehar dessa maktresurser så kommer också vissa sociala problem ha en större chans att uppmärksammas i den offentliga diskussionen (ibid.).

Konstruktionsprocesser är kontextbundna, därför är företeelser som betraktas och definieras inte stabila inom alla kulturer och i all tid. Samhällsvetare hävdar att massmedia är delaktig i vilka offentliga diskurser som förmedlas och därmed vilka problem-konstruktioner som accepteras före andra. Flertalet studier belyser konsekvenser av snedvridna och ensidiga framställningar i media och vilken skada det medför på drabbade individer, demokratin och socialpolitiken (Blomberg, et al. 2004). Enligt det konstruktivistiska perspektivet etableras sociala problem av individens handlingar, opinionsbildande processer, lobbying och annan påverkan. Denna synen på samhällsproblem skapas genom samverkan mellan enskilda aktörer, grupper, organisationer och institutioner. Den dominerande synen på ett samhällsproblem beror på gruppens makt, de krav som ställs samt vilka metoder och strategier som används. Problemen är skapta på en diskursiv nivå och skall därför också analyseras på samma nivå. I ett kontextuellt konstruktivistiskt perspektiv på sociala problem gör flera diskurser anspråk på att både formulera och skapa lösningar för samhällsproblem (Pollack, 2004).

4.2 Diskursanalys

Då syftet med denna uppsats är att undersöka hur hedersrelaterat våld konstrueras i svensk media framstår diskursanalys som den mest lämpliga metod att använda. Vår upplevda verklighet formas utav språket vi använder och media är där de flesta underbygger sina uppfattningar kring ett socialt problem. En vanlig definition av diskurs är att det är “ett bestämt sätt att tala om och förstå världen” (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Därav kan man uppfatta diskurs som en tvingande, bestämd talordning där en del sätt att tala om och förstå världen möjliggörs och att andra sätt omöjliggörs. Exempel på stora diskurser i samhället där det finns en viss struktur eller mönster i hur man använder språket är i den politiska debatten (ibid.)

I en diskursanalys fokuserar forskaren på språket och de språkliga uttryckens roll snarare än på relationer mellan grupper. Det ska ses som att vår verklighet formas av språket vi använder, snarare än att det kan ses som en objektiv och korrekt beskrivning av den. Språket är ett sätt att organisera den sociala verkligheten och genom språket formas verkligheten (Bergström & Boreus, 2005). Diskursanalys inom samhällsvetenskapen kan ses som vetenskaps - och samhällsteori och kan också sägas propagera för en inriktning på frågor om makt och identitet, samtidigt som betydelsen av samhällsaktörer tonas ner. Diskursanalys kan användas för att studera debatter, med syfte att antingen lyfta fram gemensamma nämnare eller motsättningar. Det är också ett verktyg för att hantera maktfrågor, som kulturell hegemoni eller könsakt (ibid.).

Grundläggande för det diskursanalytiska begreppet är att man inte ser språket som ett neutralt verktyg i kommunikation mellan människor, då detta förutsätter att språket endast beskriver en sann verklighet, något man inom diskursanalysen tar avstånd ifrån. Språket vi använder formas i en social kontext, men formar samtidigt också den sociala kontexten, man säger att den är både konstituerande och konstituerad. Genom språket konstrueras och rekonstrueras

också sociala identiteter. Inom diskursanalys ifrågasätter man konceptet av det finns en objektiv “verklighet där ute” och menar att detta angreppssätt är fel. (Bergström & Boreus, 2005). T.ex kan gruppen invandrare och “deras” kultur inte skapas om den inte ställs i relation till en annan grupp, vilket i vårt arbete blir “svensk kultur” eller “svenska värderingar”.

Winther Jörgensen och Phillips menar att bara för att det finns flera diskurser i ett samhälle betyder det inte att alla är likvärdiga. Man menar att det är uppenbart att det i media sker en viss hybrid diskurs, som inte är rent akademiskt och inte en ren populärdiskurs. Det är istället en blandning av de två diskurserna, detta eftersom tidningar och annan media i stort inte enbart existerar som en samhällsnytta men också som vinstdrivande företag (Winther Jörgensen & Phillips, 2000).

4.3 Kritisk diskursanalys

I denna uppsats väljer vi att tillämpa kritisk diskursanalys. Kritisk diskursanalys skall ses som en egen inriktning av diskursanalys där det finns en stark samhällskritisk koppling. En diskurs har flera olika funktioner, dels genom att diskurser konstruerar sociala identiteter och genom att bibehålla befintliga sociala relationer. Diskurser ska enligt den kritiska diskursanalysen ses som bidragande i att upprätthålla maktstrukturer, vilket gör att det finns en koppling till marxismen. Kritisk diskursanalys skiljer sig bland annat genom att i större utsträckning använda sig av tydligt lingvistiska redskap i sin analys (Bergström & Boreus, 2005). Fairclough (1992) menar att diskurser konstruerar sociala identiteter, sociala relationer samt kunskaps- och betydelsesystem.

Bryman (2011) skriver att forskare som använder kritisk diskursanalys tittar på hur diskursen kom att få en speciell mening idag, då den för fyrtio – femtio år sedan inte haft någon betydelse eller en annan betydelse. Man kollar också på hur diskursen bygger på och

påverkar andra diskurser, hur den konstrueras via texter, ger mening åt socialt liv och används som ett medel av vissa aktörer för att legitimera sin position och sina handlingar (ibid).

Vi vill undersöka hur hedersrelaterat våld framställs i media. Därför är det också i linje med vårt syfte och frågeställningar att använda Faircloughs kritiska diskursanalys, detta i form av begreppen modalitet och intertextualitet. Detta gör vi genom att söka efter modaliteter och intertextuella mönster i de olika artiklarna. Modalitet använder vi för att det ger en bild av hur talaren eller skribenten förhåller sig till vad den säger. Genom att bryta ner texten i olika modaliteter säger det något om hur talaren förhåller sig till påståenden och vilken grad av säkerhet (affinitet) skribenten använder sig av i dessa formuleringar. Det handlar därtill även om vilka intentioner skribenten eller talaren har bakom sina påståenden (Fairclough, 2003). Intertextualiteten påvisar mönster i texterna, dels inom ramen för diskursen de tillhör men också hur konstruktioner överlever i texterna genom liknande ordval och resonemang som tidigare texter (Winther Jörgensen & Phillips, 2000).

Faircloughs tredimensionella modell

I analysavsnittet av denna uppsats kommer vi att utgå ifrån Faircloughs tredimensionella modell som en analytisk ram. Modellen kan användas som analytisk ram vid empirisk forskning om kommunikation och samhälle. Fairclough (1992) menar att varje fall av språkbruk är en kommunikativ händelse. Denna kommunikativa händelse kan delas upp i tre dimensioner; den är en *text*, den är en diskursiv praktik och den är en social praktik. Det man tittar på i en kritisk diskursanalys är: 1. Textens egenskaper, 2. Produktions- och konsumtions-processerna som förknippas till texten och 3. Den bredare sociala praktik som diskursen innefattas inom. (Winther Jörgensen & Phillips, 2000).

I vår analys har vi valt att enbart fokusera på den första dimensionen genom att undersöka vilka textens egenskaper är. När vi undersöker vilka egenskaper texten har använder vi oss av

begreppen modalitet och intertextualitet. Texternas egenskaper kommer alltså att utläsas genom dessa två analysverktyg. I vår avgränsning till *text* har vi alltså även valt att inte undersöka den diskursiva praktiken och den sociala praktiken. En analys av den diskursiva praktiken och den bredare sociala praktiken anser vi är alltför omfattande inom ramen för detta arbete. Vi har därför valt att avgränsa oss till dimensionen *text* vilket innebär att vi endast valt att analysera diskurserna med hjälp av modalitet och intertextualitet. I diskussionsavsnittet kommer vi att diskutera hur vår uppsats kunnat se ut vid användande av de två övriga dimensionerna och vilka konsekvenser det kunna ha för vårt arbete.

Text

I denna dimensionen tittar man på textens egenskaper. Det är en noggrann och systematisk process där man som forskare fokuserar på hur språkets uppbyggnad skapar diskurser. Det är en komplex metod där forskaren ständigt reflekterar över textens olika nivåer såsom uppbyggnad, innehåll och mening. Fokuset i denna delen av kritisk diskursanalys lägger man på formella drag i texten så som; vokabulär, grammatik och sammanhang mellan satser. Textens rubrik analyseras även där man funderar över vad som ska förmedlas och vilken uppmärksamhet som ska väckas hos allmänheten. (Fairclough, 1995).

I vår analys kommer vi använda oss av begreppet modalitet som ett av våra analysverktyg, vilket förklaras närmare under rubriken modalitet. Vi använder oss av även av Faircloughs begrepp intertextualitet, som synliggör hur texter bygger på varandra och hur en diskurs överlever genom att produceras och återproduceras (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Modalitet

Fairclough menar att modalitet är ett viktigt begrepp i en analys av diskurs och mer central och genomträngande än man traditionellt uppfattat den som. Modalitet kan förklaras som de

olika sätt som talaren förbinder sig till en text och vid en analys av modalitet fokuserar man på graden av säkerhet som ett påstående eller uttalande förmedlas med, också kallad *affinitet*. Det finns två tydliga sidor av spektrumet, t.ex. ”jorden är platt” eller “jorden är inte platt” där “jorden är platt” demonstrerar en hög affinitet och “jorden är inte platt” en låg affinitet. Däremellan finns dock olika grader av affinitet, så som “kanske”, “möjligtvis” “till viss del” och så vidare (Winther Jörgensen & Phillips, 2000).

Modalitet kan vara subjektiv, så som “ jag tror, misstänker, tvivlar på”. Eller kan modalitet vara objektiv, så som: ”Jorden kanske är platt”. Det är alltså talarens egna grad av säkerhet som förmedlas i första exemplet medan det “objektiva” exemplet påvisar att det inte är klargjort vems ståndpunkt man hänvisar till, här använder talaren sin egen uppfattning och hänvisar till att detta är allmänt känt och/eller att det finns en konsensus kring uttalandet. Objektiv modalitet är oftast en hänvisning till någon form av makt. Inom media förmedlas ofta bilden av något som fakta, trots att det egentligen rör sig om en subjektiv åsikt. Ofta blir det också då så att den egna åsikten transformeras till fakta (ibid.) Det är alltså genom små variationer i ordval eller också i utelämnande av ord som detta bestäms.

Intertextualitet

Intertextualitet kan förklaras som att det inte finns uttalanden som inte i någon form återaktualiserar andra uttalanden. Begreppet intertextualitet myntades år 1960 av Kristeva och hänvisar till att alla texter och då även diskurserna i dessa texter i någon form bygger på varandra (Fairclough, 1992). Det innebär att en text inte produceras utifrån en ny diskurs eller som ett blankt blad, utan bygger på tidigare texter genom att de hämtar inspiration från eller uppkommer som svar på tidigare texter. Manifest intertextualitet är en mer tydlig form av intertextualitet där texten man analyserar inte bara kan ses som att den bygger på en annan text, utan författaren i själva verket öppet hänvisar till ett annat verk eller text för att underbygga sin ståndpunkt (Winther Jörgensen & Phillips, 2000).

Kritik mot den valda metoden

När man använder sig av kritisk diskursanalys finns det ständigt en subjektivitet i analysen av empirin. Det är något som är oundvikligt när man använder denna metod, dock är det viktigt att vara medveten om att den analys som görs inte är en objektiv undersökning. Det är också det som är det huvudsakliga problemet med kritisk diskursanalys. Bryman (2011) menar att det inte är möjligt att återskapa resultaten som nås i en kritisk diskursanalys. Därför går det heller inte att anta att det resultat som framkommer är representativt för någon objektiv verklighet, utan endast är en av flera möjliga tolkningar.

4.4. Tillvägagångssätt för inhämtning av data

Vi har använt oss av Kungliga Bibliotekets databas (2017) för Svenska dagstidningar i sökandet efter artiklar. Sökräffarna kan justeras genom val av publiceringsår, tidning och sökord. I vår strävan att vara aktuella har vi valt ut år 2015, 2016 samt 2017 som relevanta för vår studie. Vi valde ut sex artiklar från respektive år vilket utgjorde sammanlagt 18 artiklar som empiri för studien. Eftersom vi inte kunde läsa fulla artiklar från Kungliga bibliotekets databas använde vi oss av informations databasen Retriever som är en sökmotor för tidningsartiklar på nätet. Det vi kunnat se när vi sökt efter artiklar är att antalet artiklar som innehåller ordet hedersrelaterat våld har ökat markant på kort tid. Bläddrar vi bakåt till år 2012 finner vi 59 artiklar vilket är en väldigt låg siffra jämfört med år 2017 då 1277 artiklar publicerades.

Vi började med att besluta vilka tidningar vi skulle hämta artiklar ifrån och valet föll på dagstidningarna Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. När vi valde ut vilket material vi ville analysera utgick vi först och främst från att alla artiklar skulle innehålla begreppet "Hedersrelaterat våld" i sin helhet. Därtill valde vi artiklar som hade minst 300 ord, då vi vid ett slumpmässigt urval, som först var tanken, upplevde att vi fått väldigt korta artiklar och att

materialet blivit förhållandevis svårt att analysera. I strävan att nå artiklar som inte bara innehöll sökordet “hedersrelaterat våld” valde vi också att kontrollera att det som huvudsakligen berörs i artikeln var just ämnet hedersrelaterat våld. Ytterligare sökord som vi använt innefattar “hederskultur” och “hedersmord”. Artiklarna är av olika slag med en blandning av nyhetsartiklar, ledare och debattartiklar. Vi gjorde därmed ingen distinktion mellan vilken typ av nyhetstexter vi valde, detta då vi ville få en helhetsbild av de diskurser som återfinns i våra utvalda tidningar. Vi har resonerat att alla dessa texter bidrar till att forma människors åsikter och attityder, och är därmed relevanta att undersöka.

4.5. Urval av artiklar

Vår empiri till denna uppsats utgår ifrån 18 artiklar som är hämtade från dagstidningarna Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter. Vi har valt att rikta oss in på artiklar som är publicerade inom tidsintervallet 2015-2017. Vi valde ut 6 st. artiklar från respektive årtal och 3 artiklar från vardera tidning. Kravet för val av artikel var att den skulle innehålla ordet “hedersrelaterat våld”. Vårt val baserades på att det finns många artiklar som innehåller ordet hedersrelaterat våld publicerade inom denna tidsram.

Begreppet “hedersrelaterat våld” används då det är en tydlig avgränsning från det som endast benämns “våld” och där vi försäkrar oss om att vi inte väljer ut artiklar med svag eller ingen koppling till just hedersbegreppet. Dagens Nyheter har publicerat 145 artiklar och Svenska Dagbladet 62 artiklar. Vi har valt just dessa tidningar dels eftersom de är stora och populära tidningar och dels för att de publicerat många artiklar kring vårt ämne. Ju större antal artiklar att välja mellan desto större variation och därmed är det enklare att välja relevanta artiklar för vår analys. Svenska Dagbladet anses vara en obunden moderat tidning (NE, 2017) och Dagens Nyheter en oberoende liberal tidning (NE, 2018)

4.6. Artiklar

Artikel 1. *Hederskulturen fortsätter växa med regeringens stöd*. Dagens Nyheter, 9 september 2017. Debattartikeln handlar om regeringens hyckleri genom att Sverige hjälper och skickar statsbidrag till organisationer och religiösa samfund som förespråkar hedersnormer. Detta samtidigt som Sverige för en feministisk politik vilket skribenten menar inte är förenligt med varannat. Skribenten uppmanar till att invandrare ska skriva på ett samhällskontrakt där man erkänner individers rätt att bestämma över sitt eget liv, detta kommer enligt skribenten leda till färre fall av hedersrelaterat våld. Det riktas kritik till kulturer med hedersnorm och även till Sveriges regering för en feighet för att lösa dessa problem.

Artikel 2. *Fler söker hjälp mot hedersvåld*. Dagens Nyheter, 21 januari 2017. Artikeln berör integrationspolitik och handlar om hur man arbetar för att uppmärksamma ämnet och förebygga hedersrelaterad brottslighet. Man vill sprida kunskap kring ämnet, därför framförde man en handlingsplan där resultatet blev att politiker och myndigheter fick större medvetenhet samt att fler antal hedersvåld ökade kraftigt, vilket möjligtvis är ett resultat av den ökade kunskapen bland myndigheterna. Men kritik riktas även mot integrationspolitiken med motiveringen att politiker undviker den komplexa frågan med rädsla för att få en främlingsfientlig stämpel.

Artikel 3. *Muslimsk kvinna tvingas gömma sig efter manifestation mot våld*. Svenska Dagbladet, 1 oktober 2016. Artikeln berättar om en kvinna som blev slagen med motivet att hon inte levt på ”rätt sätt”. Kvinnan har vid flertalet tillfällen blivit trakasserad av människor på grund av sin religion, Islam. Kvinnan får många frågor och påhopp från människor i hennes kultur eftersom hon inte anses leva efter deras kultur och tradition. Kvinnan betonar att påhoppet även kommer från kvinnor, vilket är ovanligt då män oftast anses som förövare vid sådana frågor.

Artikel 4. *Flickorna som sviks*. Svenska Dagbladet, 8 mars 2016

Artikeln tar upp händelser relaterat till hedersförtryck och hur man lyckats ta sig från hederskulturen, bland annat utifrån skribentens egna erfarenheter men även utifrån bekanta

som varit utsatta. I artikeln belyses även den kultur som anses vara förknippad med hedersbegreppet och även integrationspolitik. Grundaren för *TRIS - Tjejers rätt i samhället* uttalar sig i artikeln och diskuterar hedersproblematiken och socialtjänstens arbete med hedersfall.

Artikel 5. *Integrationen ger kvinnorna makt*. Svenska Dagbladet, 30 april 2016. Skribent: Gulan Avci. Artikeln berör politik, främst integrationspolitik och hur man ska hjälpa kvinnorna att bryta sig loss från familjer där det råder en patriarkal familjestruktur. Liberalerna diskuterar problematiken som uppstår när invandrare inte integreras i samhället och skapar egna grupper. I integrationspolitiken ska kvinnan vara i fokus för genom att förtydliga för kvinnan om hennes rättigheter samt påskynda integrationen i samhället (främst avseende utbildning och jobb), då får hon också makt att åberopa rätten att vara fri.

Artikel 6. *Domstolar bör utvisa fler för hedersbrott*. Dagens Nyheter, 23 oktober 2016.

Debattartikeln berör den liberala integrationspolitiken och nämner ett liberalt integrationsprogram som arbetar mot parallellsamhällen och för individens skydd och rättigheter. Segregation leder till socialt utanförskap och föder fram hederskulturen. Artikeln tar upp problemområden och insatser för att förändra till ett bättre samhälle. Insatser som berörs är bland annat på arbetsmarknaden, förhindra polarisering, öka kunskap, samhällsorientering för invandrare samt utvisning av icke-svenska gärningsmän.

Artikel 7. *Jag har accepterat men kommer aldrig förlåta*. Dagens Nyheter, 15 februari 2016. I artikeln får man läsa om en flickas historia om att leva under hedersförtryck och hur det är att ta sig ur det. Genom artikeln får läsaren en insyn i hederskulturen. ”Hederskulturen är starkt sammankopplad med en rädsla för vad andra ska säga” – uttrycker sig huvudpersonen Melissa. Aktuella begrepp i artikeln är social kontroll och segregation, där ett gruppcentrerat tankesätt föder fram hedersnormer.

Artikel 8. *Ny kartläggning av hedersrelaterat våld*. Dagens Nyheter, 10 augusti 2016.

Artikeln handlar om statistik, siffror och en ny kartläggning i Stockholms stad om hedersrelaterat våld. För att öka insatserna till offer för hedersbrott skapas ett nytt program där redan utsatta ska få hjälp men även för att motverka att fler drabbas. Insatserna ska ges på mikronivå för att förstärka individer att stå emot våldet, men även för att förhindra att

hederskulturen från att sprida sig. Både civilsamhället och myndigheter ska få ökad kunskap kring hedersrelaterat våld och förtryck.

Artikel 9. *Stoppa bidrag till antidemokrater*. Dagens Nyheter, 23 april 2016.

Liberalernas partiledare Jan Björklund yttrar sig om förändringar som måste göras. Enligt Björklund leder ökad islamistisk radikaliserings i förorterna till ökat hedersrelaterat våld och förtryck mot kvinnor. Detta menar han kastar Sverige bakåt i jämställdhetskampen. Skärpta straff för hedersvåld är ett krav från Liberalerna som menar att den nuvarande regeringen inte agerat med tillräcklig kraft. Björklund menar att man brottas med att ta sig an problematiken och mellan rädslan att få stämpeln som islamofob och främlingsfientlig.

Artikel 10. *Inför särskild lagstiftning för hedersbrott*. Dagens Nyheter, 10 september 2015.

Artikeln berör en ny reform från Kristdemokraterna. Förslag om straffskärpning, förstärkning av brottsofferperspektivet och arbete mot hedersvåld. Det framförst en önskan om införandet av en ny lagstiftning som reglerar hedersbrott i en egen brottsrubrik i brottsbalken.

Artikel 11. *Ingen åtalad för tvångsäktenskap*. Dagens Nyheter, 16 juli 2015.

Efter den nya lagen mot påtvingat äktenskap har många fall lagts ner och det finns inga fällande domar. Eduardo Grutzky, expert inom hedersrelaterat våld säger att lagen har en normativ och preventiv funktion och tar upp att det finns enklaver i Sverige där svenska samhällets inflytande inte existerar. Specialisering samt kompetens behövs inom rättsväsendet för att lättare hantera brott som sker i hederns namn.

Artikel 12. *Ta tillbaka kvinnors frihet*. Svenska Dagbladet, 8 mars 2017. Artikeln handlar om att kvinnors rättigheter måste förstärkas. Den svenska kulturen innebär att män och kvinnor är jämbördiga måste försvaras och bevaras. Förortskvinnor och fundamentalistiska vågen i förorter berörs i artikeln.

Artikel 13. *Feministisk regering bör agera*. Svenska Dagbladet, 15 december 2015. Artikeln handlar om kvinnors rättigheter och ger förslag på åtgärder för att hjälpa drabbade kvinnor. I förorterna växer en religiös radikaliserings fram som bidrar till ett ökat förtryck och social kontroll av flickor och kvinnor. Det krävs att regeringen agerar och inte enbart pratar om arbetet som måste göras.

Artikel 14. *Flagga misstänkt hedersvåld*. Svenska Dagbladet, 29 september 2015.

Eftersom kunskapen om hedersbrott är låg och brotten osynliggörs i statistiken föreslås en åtgärd, flaggning. Flaggning bidrar till kompetenshöjning och gör det lättare att identifiera och markera misstänkta ärenden för att kunna övervaka och följa dessa ärende.

Artikel 15. *Fem kvinnor avvisas varje dag*. Svenska Dagbladet, 19 april 2015.

Ökat tryck på kvinnojourer över landet leder till att många kvinnor nekas hjälp och stöd, uppskattningsvis ca fem kvinnor om dagen drabbas. Att kvinnor söker hjälp är redan ett stort steg som tagits och när stödet nekas ökar risken för större konsekvenser med risk för grövre våld.

Artikel 16. *Kartlägg de hederslösa brottslingarna*. Dagens Nyheter, 30 september 2015. I artikeln diskuteras ett avsnitt från SVT-debatt där man relativiserat hedersvåldet i Sverige. Det diskuteras även i vilka samhällen man finner hederskulturen och hur lite kunskap det finns i Sverige kring ämnet. Det bristande arbetet mot hedersproblematiken beror på rädslan för att "gå främlingsfientliga krafter till mötes".

Artikel 17. *Därför är det svårt att välja mellan stat och klan*. Dagens Nyheter, 28 juli 2015. I artikeln ges en historielektion kring uppkomsten av och historien bakom klaner. Här diskuteras även hederskulturen.

Artikel 18. *Så länge ni förnekar det lever hedersvåldet kvar*. Dagens Nyheter, 23 augusti 2015. I artikeln får vi läsa om en debatt där man diskuterar uppkomsten av hedersvåld och förtryck. Man menar att det förekommer hedersvåld i förorter där män och moralpoliser begränsar kvinnors frihet.

4.7. Tillvägagångssätt för analys av artiklar

Efter att empirin valts ut började vi med att läsa igenom artiklarna noga samtidigt som vi strök under ord och meningar utifrån det som utgjorde artikelns kärna och det som fångade vårt intresse. För att få en klarare bild av vad artiklarna handlade om antecknade vi och sammanfattade artiklarna i samband med läsningen. Vi läste artiklarna gemensamt för att kunna föra en diskussion i direkt anslutning till läsningen.

Efter att vi läst artiklarna noggrant och bildat en uppfattning om vad de handlar om var det dags för att analysera och koda materialet. Detta gjorde vi genom att läsa igenom artiklarna flera gånger samtidigt som vi markerade med färgpennor för att lättare orientera oss i texterna. Vi strävade efter att finna teman och diskurser men även undersöka om det fanns något gemensamt mellan artiklarna (Bryman, 2011).

Därefter använde vi oss av begreppen modalitet och intertextualitet för att analysera diskurserna som vi hittat. När vi sökte efter modaliteter och intertextualiteten i texterna så läste vi varje artikel och markerade var vi fann exempel på modaliteter. På samma sätt sökte vi också efter intertextualitet genom att markera där vi fann exempel på manifest intertextualitet. Eftersom intertextualitet handlar om hur texter återproduceras och återaktualiseras blev det främst aktuellt för oss att söka efter den “manifesta” intertextualiteten. Vi har sedan diskuterat på vilket sätt den “latenta” (ej uttalade) intertextualiteten har blivit synlig i artiklarna och vilka mönster vi kunnat utläsa.

4.8. Trovärdighet

Bryman (2011) menar att när man forskar med en utgångspunkt i konstruktionism, så faller man tillika “offer” för den som forskare. Det är aldrig en slutgiltig bild som kan presenteras utan man måste vara medveten om att det är en specifik version av en social verklighet som man som forskare återger (ibid.). I vår uppsats innebär detta att vi inte kommer att nå ett resultat där vi kan beskriva hur verkligheten är, utan endast presentera vårt försök att beskriva hur hedersrelaterat våld framställs utifrån vårt specifika urval och avgränsning i metod.

Bergström och Boreus (2005) skriver om att reliabilitet i diskursanalys kan vara problematisk. Det är viktigt att genomgående ge tydliga förklaringar om hur man undersökt ett fenomen, vilket ökar chanserna till att andra undersökningar kan se samma resultat. En diskursanalys är en

öppnare form av analys och är konstruktivistisk i sin natur. Detta betyder dock inte att ett krav på intersubjektivitet (att fler kan se samma sak) försvinner, utan att forskarens motivering av dennes tolkning blir av stor vikt. Därför måste vi också ha det i åtanke i vår analys av vårt material. Att vi kan se att det materialet beskriver, alltså diskursen kan utläsas av andra än oss själva och att vi kan motivera den tolkning vi gör, samt förstå de eventuella faktorer som påverkar vår egen tolkning av materialet (ibid.).

4.9. Forskningsetiska övervägande

I vårt urval av artiklar har det varit viktigt att ständigt vara medvetna om vilka val vi gjort. Vi vill använda oss av intressanta artiklar, utan att för den sakens skull göra ett alltför medvetet val. En risk med detta skulle kunna vara att vi väljer ut artiklar som vi anser tydligt påvisar en viss diskurs och resultatet blir i detta fall också styrt av oss. Då vi antar en forskarroll, måste vi vara medvetna om hur vi själva väljer ut och sedermera behandlar vår empiri (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). En problematik som finns är att man i en forskarroll med utgångspunkt i socialkonstruktionismen utläser diskursen utifrån de uppfattningar man själv har. Det är viktigt att forskarens egna värderingar inte överskuggar analysen. Att bibehålla tankesättet att man som forskare inte strävar efter att beskriva något som sant eller falskt är viktigt och att man arbetar med det som faktiskt har skrivits och vilka sociala konsekvenser dessa varierande framställningar får. Genom vårt användande av kritisk diskursanalys är vi heller inte helt neutrala inför texterna som analyseras. En av utgångspunkterna i en kritisk diskursanalys är att det är ett angreppssätt som ställer sig på undertryckta samhällsgruppers sida och att resultatet av en analys kan användas som ett verktyg för social förändring (ibid.).

I vårt arbete är det också av vikt att vi tar hänsyn till forskningsetiska principer. Studiens empiri består av tidningsartiklar som är publicerade på nyhetssajter, därav är de offentliga och omfattas av upphovsrättslagen. Enligt upphovsrättslagen får man inte använda material i

kränkande syfte eller utan att nämna upphovsmannens namn. I vår studie är vi tydliga med var vi hämtat information ifrån och använder artiklarna i forskningssyfte (SJF, u.å.).

Enligt Vetenskapsrådet (2002) behöver inte samtycke efterfrågas vid användning av offentliga uppgifter som lämnats via ex. massmedia. Vi delger ingen känslig information om privat eller yrkespersoner utan utgår från redan publicerad information. Därför behövs inget samtycke av personerna som uttalar sig då de varit delaktiga i intervjuer alternativt skrivit artikel, ledare eller insändare i syfte att publiceras offentligt. På nyhetssidorna finns heller inga regler som förbjuder all användning av materialet, utan endast i mån av copyright.

4.10. Arbetsfördelning

För att skriva en väl utformad uppsats har vi arbetat med alla delar samt utformat strukturen på denna uppsats tillsammans. För att vi båda två ska ha haft tillgång till uppsatsen och kunna göra ändringar tillsammans har vi använt oss av Google Docs, där vi kunnat se vad den andra skriver i realtid och då också kunnat ge kommentarer kring detta direkt.

Tillsammans har vi letat fram relevant information och valt ut de artiklar som utgjort uppsatsens empiri. Under arbetets gång har vi diskuterat mycket och tagit beslut om vad som ska skrivas och anser också att vi lyckats väl med denna arbetsfördelning. Vi har suttit tillsammans och skrivit den övervägande majoriteten av tiden med denna uppsats, med undantag när detta hindrats av sjukdom eller annat förhinder.

5. Resultat och analys

I denna uppsats har vi använt oss Faircloughs tredimensionella modell där vi undersökt den första dimension; text. Vi analyserade materialet som utgjordes av 18 artiklar utifrån Faircloughs begrepp modalitet och intertextualitet. Nedan presenteras hur denna fördelning har sett ut bland artiklarna. Vi utgår härifrån vilka olika modaliteter som synliggjorts, vilken grad av affinitet som

förekommer och hur vilken typ av text det är påverkar fördelningen. Därefter går vi igenom hur vi tolkat intertextualiteten i texten.

De diskurserna som vi funnit och som vi analyserar med begreppen modalitet och intertextualitet har vi valt att namnge; *Vi & dem, Rädsla för stigmatisering* samt *Integrationspolitik*. Det framkommer likheter i alla tre diskurser, men vi ser att det i diskursen *Vi och Dem* finns en utgångspunkt i att skilja bra från dåligt, ont från gott etc. vilket bidrar till beskrivandet av hedersrelaterat våld som något främmande och osvenskt. I diskurs *Rädsla för stigmatisering* ser vi att det, som rubriken antyder, finns en rädsla för att stigmatisera grupper och att detta kan ses som en anledning varför hedersrelaterat våld inte är ett prioriterat socialt problem i Sverige. I diskurs *Integrationspolitik* beskrivs integration som en lösning på problemet med hedersrelaterat våld. Detta gör man genom att integrera invandrare i det svenska samhället, vilket innebär att de åtar sig svenska värderingar och svensk kultur.

Vad vi kunnat utläsa så är det övervägande en objektiv modalitet med hög affinitet som används i våra analyserade artiklar. Vi kan dock se att det finns skillnader mellan vilken typ av artikel det handlar om. Det vi kunnat utläsa är att det i ledar-artiklarna (4, 12, 16, 18) i högre grad används en subjektiv modalitet, vilket kan ses som förväntat då en ledarartikel är öppen med att det handlar om en subjektiv uppfattning. Det används också hög affinitet i en övervägande del av dessa artiklar, vilket är intressant då det skiljer sig ifrån de flesta debattartiklar (1, 5, 6, 10, 13, 14). Där används istället både objektiv modalitet och subjektiv modalitet med låg affinitet. I nyhetsartiklarna är det övervägande objektiv modalitet med hög affinitet som används, vilket kan ses som att tidningar vill framstå som trovärdiga, eller rent av som sanningen själv (Winther Jörgensen, 2000) Det är också något vi ser i våra utvalda artiklar och den övervägande majoriteten av texterna innehåller denna typ av modalitet.

Den manifesta intertextualiteten återfinns genomgående i främst ledar-artiklarna och nyhetsartiklarna, desto mindre i debattartiklarna. Det hänvisas främst till statistik och rapporter

för att hänvisa till att hedersrelaterat våld är ett stort problem. Den dolda intertextualiteten är desto mer intressant att analysera. Vi ser att hedersvåld ofta tycks ses som något onaturligt och främmande i Sverige och det görs en distinktion mellan svensk kultur och den “importerade” hederskulturen.

Intertextualiteten i artiklarna synliggörs alltså främst i hur kopplingen till kultur återproduceras, främst i diskursen Vi & Dem men även genom Integrationspolitik och Rädsla för stigmatisering. I Vi & Dem så är utgångspunkten att invandrare som grupp bör ses som annorlunda från det typiskt svenska. Invandrare blir också en homogen grupp som man tillskriver samlade kulturella och religiösa värderingar varifrån hederskultur och hedersrelaterat våld sägs uppstå. I Rädslan för stigmatisering framkommer att man inte får uttala sig om det egentliga problemet (att hederskultur kommer ifrån invandrare i förorten) som själva grunden till att problemet finns och varför det är svårt att jobba förebyggande mot problemet. *Integrationspolitik* grundar sig likt de andra två diskurserna på att invandrare som grupp har annorlunda värderingar än de svenska värderingarna om jämställdhet. I en övervägande majoritet av artiklarna är det denna kulturella diskursordning som kan urskiljas. Med diskursordning menas den hierarki av diskurser som återfinns i dimensionen text och även i diskursiv praktik (Winther Jörgensen & Phillips, 2000)

Vi & Dem.

I debattartikeln *Integration ger kvinnorna makten* (5) framkommer flera exempel på modaliteter. Det används genomgående ordval som belyser en objektiv modalitet, tillsammans med en hög affinitet. Genom uttryck som “får aldrig ursäktas ...” och “I ett liberalt Sverige är det alldeles självklart ...” visar det tydligt ett instämmande i det påstådda faktum att hedersvåld inte är ett svenskt problem, utan snarare ett problem som finns i Sverige. I Sverige är män och kvinnor fria att leva som de själv önskar. Det är människor “från annorlunda länder med andra kulturella preferenser och annan syn på jämställdhet” som bär med sig hederskultur.

Följande citat är taget ur debattartikeln *Integrationen ger kvinnorna makt (5)*:

Hedersrelaterat våld och förtryck får aldrig ursäktas av att människor kommer från annorlunda länder med andra kulturella preferenser och annan syn på jämställdhet... Genom att ge kvinnorna makt och påskynda deras integration in i samhället kan det bidra till att upplösa traditionella makt- och familjestrukturer. För när kvinnor som tidigare levde i förtryck inser vilka rättigheter de har i det nya landet, och börjar ställa krav, blir ekonomiskt självständiga och åberopar rätten att vara lika fria som andra individer i samhället, får det en positiv inverkan... I ett liberalt Sverige är det alldeles självklart att kvinnor och män har lika rätt att leva sina liv så som de själva önskar. Den rätten går inte att kompromissa bort med hänvisning till religion eller kultur. - Svenska Dagbladet, 2016-04-30.

Kopplingen mellan religion och hedersrelaterat våld diskuteras i en del av artiklarna. Ur citatet nedan kan man se ett uttalande kring vilken roll religion har i samband med hedersrelaterat våld. Här ser man även en modalitet med svag affinitet där "Astrid Schlytter tror att religionen ..." vilket visar på att hon inte vill lägga fram detta som en sanning eller associera sig till fullo med uttalandet. Däremot används det i följande meningar vid flera tillfällen en sanningsmodalitet med hög affinitet, såsom "... beror på att männen vill ha makten ..." och "Det är patriarkala system ...". Det uttrycks som att det är en sanning att det framförallt handlar om patriarkala strukturer, snarare än att det är religion där hederskultur uppstår.

Astrid Schlytter tror att religionen upprätthåller hederskulturen, men hon understryker att den inte är orsaken. - Många av de som utövar hedersförtryck kommer från samhällen med en svag eller opålitlig stat, där släkten eller klanen blivit säkerheten. Den sexuella kontrollen beror på att männen vill ha makten över vem familjens kvinnor skaffar barn med. Det är patriarkala system som fanns långt innan både kristendom och islam. - Dagens Nyheter, 2017-01-21

Inom ramen för diskursen ser vi också hur manifest intertextualitet används. Från citatet nedan ser vi detta, genom det finns en utmaning till att läsa den andra artikeln som de även beskriver som välgörande. Det finns flera exempel på manifest intertextualitet, vilket innebär att skribenten själv refererar öppet till andra texter. Ett tydligt exempel är från ledarartikeln *Kartlägg de hederslösa brottslingarna* (16) där man inleder artikeln med en direkt hänvisning till en tidigare tidningsartikel;

Det är bara några veckor sedan flera deltagare i "SVT Debatt" gjorde vad de kunde för att bagatellisera, tona ner och relativisera hedersvåldet i Sverige. Inte minst därför är det välgörande att läsa debattartikeln i tisdagens Svenska Dagbladet. Juno Blom, regeringens särskilda utredare av mäns våld mot kvinnor och hedersförtryck. – Dagens Nyheter, 2015-07-28

Genom att hänvisa till en artikel som författaren redan håller med sänder man ut samma budskap till läsarna eftersom man inte är intresserad av att visa upp en annan, mer nyanserad bild av fenomenet. Istället finns det ett tydligt syfte att ge sina egna åsikter större tyngd. Man bygger på sina påståenden och det man ämnar att förmedla förstärks genom detta sätt att hänvisa tillbaka till, eller vidare till andra texter (Fairclough, 1993). Liknande argument eller positioner återkommer i olika texter och texterna bygger på varandra. Detta kan leda till att en bild förmedlas till mottagaren att dessa texter speglar en reell "verklighet" snarare än en av flera diskurser (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Olsson (2006) menar att nyhetsmedia i allt större utsträckning tenderar att frångå komplicerade och dubbelbottnade infallsvinklar och att nyhetsjournalistik i allt större grad endast sysslar med ämnen där det kan utläsas tydliga kontraster mellan "ont" och "gott" (ibid). Sammanfattningsvis handlar det om att ge en förenklad, mer kommersiellt vänlig beskrivning av ett problem. Användningen av begreppet invandrare som en homogen grupp, vari hedersrelaterat våld uppstår är problematiskt då det blir en förenkling av fenomenet och

varför det uppstår. Det förutsätter att människor från annan kultur och religion kan sättas i samma kategori.

Vikkelse Slot (2004) beskriver konstruktionen av etniska minoriteter som ett problem som sker med media både som aktör och arena. Det som ligger till grunden för att se minoritetsgrupper som ett problem är att de skiljer sig ifrån "oss". Detta behöver inte nödvändigtvis vara kopplat till en tydlig förståelse eller ens en logisk sammansatt föreställning av kulturella skillnader. Istället sker detta genom fragmenterade och ibland inkonsekventa föreställningar som skapas och återskapas genom dess användning i media. Detta blir sedan representativt för "dem" och "deras natur" (ibid).

Olsson (2006) menar att ett ämne oftast inte belyses om det inte finns "återförsäljningsvärde" i nyheten. Detta kallar han de destruktiva dragen hos en kommersiellt präglad journalistik. För att tydliggöra exemplet i relation till vårt ämne är det alltså så att ett ämne först blir uppmärksammat när det skapar en upprördhet, som i sin tur säljer tidningar. Ett exempel på detta skulle vara att hedersrelaterat våld endast blir aktuellt när det anses finnas ett visst återförsäljningsvärde i nyheten. Detta skulle t.ex. kunna vara idén om "förorten" som något farligt och icke-svenskt. Världen i sådan rapportering delas upp i gott och ont, där det som är svenskt i form av kultur och värderingar anses vara det goda. Olsson menar att det är ett exempel på nyhetsjournalistik som successivt övergår till sagovärldens principer, där man alltid kan dra tydliga linjer mellan vad och vilka som är goda och onda (ibid).

Rädsla för stigmatisering

I artikeln *Stoppa bidrag till antidemokrater* (9) tas rädslan för stämplingen som islamofobisk och främlingsfientlig upp. Liberalernas partiledare Jan Björklund menar på att hedersförtrycket är tidens största rösträttsfråga samt den största jämställdhetsutmaning som finns i Sverige idag: "Om Sverige inte lyckas med att bekämpa problematiken kan det vara anledningen för att jämställdhetskampen kastas flera generationer bak", menar Björklund.

I artikeln fann vi ett tydligt exempel på hur modaliteter används för att berätta något om talaren. I användandet av “min bedömning är...” så tillämpas en subjektiv modalitet där talaren ställer sig bakom uttalandet (Fairclough, 1993). Längre ner i stycket inleder Björklund sitt resonemang kring risken att bli stämplad som rasist på följande sätt: ”Det är jobbigt att fatta den här typen av beslut...” och “Vi måste fatta de här besluten”. I denna del av stycket finns det ett avståndstagande från uttalandet som en subjektiv uppfattning och det hänvisas istället till “Det är jobbigt ... ” och “Man riskerar ...” samt “Vi måste... ”. Istället för att uttrycka detta som en egen åsikt så skiftar talaren från en subjektiv till en objektiv modalitet, där det antyds att det finns en allmän uppfattning i linje med uttalandet. Det gör att man inte själv står bakom uttalandet utan kan uttrycka en åsikt och samtidigt hålla en distans till uttalandet.

Min bedömning är att attityden från den nuvarande regeringen är alldeles för slapp i dessa frågor, säger Jan Björklund. Förslaget om en skärpning fanns med redan i den uppgörelse om terrorbekämpning som gjordes i vintras mellan regeringen och allianspartierna. Men Jan Björklund tycker att regeringen är alltför passiv i frågan. - Det är jobbigt att fatta den här typen av beslut för man riskerar att anklagas för att vara islamofob eller främlingsfientlig. Men vi måste fatta de här besluten, säger han. - Dagens Nyheter, 2016-04-23.

Skiftandet från subjektiv till objektiv modalitet används intressant nog också i ett resonemang som handlar om just rädslan om att bli förknippad med fel sorts uttalande om religion och invandrare. *Rädslan att stigmatisera* synliggörs genom den objektiva modalitet som används i uttalandet. Detta synliggörs genom att talaren hänvisar till att det finns en allmän uppfattning som ligger i linje med uttalandet.

Vikkelse Slot (2004) skriver om att liknande retorik återfinns i den danska debatten kring invandring och flyktingpolitik. Hon menar dock att de som hänvisar till “politisk korrekthet”

tenderar att använda detta som ett argument för varför man inte kan tala om “hur det faktiskt ser ut”. Hon menar att uttrycka sig på detta sätt, exempelvis “men det får man ju inte säga...”, används som ett argument för att uttrycka sig negativt och stereotypiskt kring invandrare. Det finns alltså en tendens att de som lyfter frågan också lyfter idén om en objektiv verklighet, där ”de andra” inte vill se verkligheten för vad den är.

Rädslan för att kränka och stigmatisera återkommer i artikeln *Fler söker hjälp mot hedersrelaterat våld* (2) där forskaren Astrid Schlytter uttalar sig på följande vis:

Astrid Schlytter menar att många politiker undviker frågan för att den är komplex, svårlöst och att det är lätt att bli stämplad som främlingsfientlig.

- Det är enklare att inte låtsas om problemet. Det är väldigt stort och det är ingen självklarhet hur man ska lösa det. - Dagens Nyheter, 2017-01-21.

De intertextuella elementen i denna diskurs består av att man i sin strävan att inte vara rasistisk, exkluderande, fördomsfull osv. bidrar till en förminskning eller förskjutning av problemet. Detta gör man eftersom man vill skydda sig själv från att stämplas som rasist. Här sker en intertextuell förändring från *Vi & Dem* då *Rädslan att stigmatisera* sägs vara resultatet av rädslan att skapa ett *Vi & Dem*. I artiklarna menar man att det finns en så pass utbredd medvetenhet om att inte sprida fördomar om invandrare och i vissa fall religion, att man hellre inte alls lyfter frågan om hedersrelaterat våld. Ordet *stämplad* används för att beskriva riskerna som upplevs genom att tala om ämnet. Det antyder att det finns en risk för stigmatisering av de som uttalar sig kring hedersrelaterat våld.

Här kan det vara intressant att återkoppla till det Korteweg och Yurdakul (2010) talar om angående ”kulturell blindhet”. De menar att det finns en risk att man i strävan att inte diskriminera eller framstå som främlingsfientlig, inte vågar tala om problemet alls. Där Korteweg och Yurdakul (2010) ser själva rädslan att konfrontera hedersrelaterat våld som en

riskfaktor, menar Vikkelse Slot (2004) på att detta används som en ursäkt för att kunna göra just detta.

Integrationspolitik

En annan diskurs som vi kunnat utläsa i flera artiklar är den vi valt att benämna *Integrationspolitik*. 12 av våra 18 artiklar gjorde en koppling mellan hedersrelaterat våld och de politiska åtgärder som anses krävas för att bekämpa problemet, där det återkommande påtalas att det behövs just integrationspolitiska åtgärder.

Debattartikeln *Integrationen ger kvinnorna makt* (5) behandlar integrationspolitik och tar upp segregation och utanförskap. I artikeln påstår man att massinvandringen leder till segregation eftersom invandrare bosätter sig tillsammans och bildar då sina egna områden. Inom dessa områden bibehålls invandrares egna kulturella föreställningar om kvinnors roll i samhället. Inledningen av stycket är intressant eftersom det förtydligas att “som den vi har haft ...” och förstärker alltså en objektiv modalitet. Det är “oss” det gäller i denna frågan. Det efterföljs av objektiv modalitet med hög affinitet där “... vars kultur inte ...” och “... skapar en *naturlig* grogrund för ...” är presenterat som sanningar. Ordvalet “naturlig” är också ett sätt att uttrycka att det är obestridligt och oundvikligt, vilket förbinder skribenten på ett djupare sätt till vad som uttrycks. Därefter skiftar det i texten till låg affinitet i form “Det förstärks *om* ...” följt av “*Om* man ...” och “*Då kan* ...” för att sedan återgå till “... som både är kränkande och destruktiv ...”, med en hög affinitet.

En stor invandring, som den vi har haft, från länder vars kultur inte har mycket gemensamt med vårt lands kultur skapar en naturlig grogrund för ett djupt utanförskap. Det förstärks om en stor del av nykomlingarna hamnar i redan utslagna områden. Om man möts av socioekonomiskt utanförskap och gamla patriarkala sedvänjor som påminner om hemlandets. Då kan ursprungskulturer utvecklas till ett

aggressivt vapen för att hantera en situation som både är kränkande och destruktiv för individen.- Svenska Dagbladet 2016-04-30

Flera av ordvalen i ovanstående stycke är ord som förbinder författare med det denne vill berätta. Vi kan, som vi gått igenom ovan, se en låg affinitet i förklaringen till ett utanförskap, medans ordvalen kopplas till en hög affinitet. Exempelvis "... utvecklas till ett *aggressivt vapen* ..." och "... kränkande och *destruktiv* ..." är båda exempel på någon som talar utifrån kunskap, genom att man använder starka ordval och därmed förbinder sig än mer till uttalandet. En tolkning av texten är att hedersrelaterat våld har både en kulturell koppling men också en socioekonomisk komponent, där utanförskap leder till att man återgår till patriarkala strukturer som präglar ursprungskulturen.

Nedan presenteras andra exempel på modalitet som vi fann i debattartikel (5). Även i detta stycke finner vi skillnader i graden på säkerhet i uttalanden. Vi kunde urskilja både hög och låg affinitet där både ordvalen *är* och *kan* finns med. Det påstås vara givet att vi i Sverige är jämställda och det är *alldeles självklarhet* att både män och kvinnor har rätten att leva som de vill. Därmed tar man alltså i Sverige starkt avstånd från hederskulturen, där människorna är begränsade och inte kan leva sitt liv som de önskar.

Vi tror på en integrationspolitik med kvinnorna i fokus. Genom att ge kvinnorna makt och påskynda deras integration in i samhället kan det bidra till att upplösa traditionella makt- och familjestrukturer. I ett liberalt Sverige är det alldeles självklart att kvinnor och män har lika rätt att leva sina liv så som de själva önskar.- Svenska Dagbladet 2016-04-30

Det sker i flera exempel att man drar ett visst likhetstecken mellan "svenskt" och "jämställdhet". I och med det så blir antagandet att invandrare inte bör kopplas samman med jämställdhet, utan måste läras att anta "det svenska" för att detta ska ske. Exempelvis är detta vad som händer i ledarartikel *Flickorna som sviks* (4). Här ser man modalitet med hög affinitet genom hela citatet.

”Det räcker inte att få ...” och ”De som kommer hit måste ...” fastslår att det måste ske en assimilering av invandrare som kommer till Sverige. Det sker dock ett skifte från objektiv modalitet till en subjektiv modalitet genom ”Jämställdheten är något av det *jag* är mest stolt över i Sverige”.

Det räcker inte att få jobb, uppehållstillstånd och att kunna svenska för att integreras. De som kommer hit måste få grundläggande kunskaper om de värderingar som har byggt upp det här samhället. Jämställdheten är något av det jag är mest stolt över i Sverige. – Svenska Dagbladet, 2016-03-08.

I en annan artikel som också handlar om integrationspolitiska åtgärder ser vi ett tydligt exempel på modalitet. I debattartikeln *Hederskulturen fortsätter växa med regeringen stöd (1)* uttrycker skribenten sig kritiskt mot regeringens agerande mot hedersproblematiken såväl som mot hederskultur i sig. I texten finns flera exempel på modalitet med svag affinitet där nästan varje mening i stycken innehåller ordet “kanske”. Det kan ses som ett sätt att distansera sig från det som efterföljer ordet. Skribenten lägger fram starka åsikter men väljer aktivt att använda sig av låg affinitet genom valet av “kanske”. En åtgärd mot hedersrelaterat våld som läggs fram i artikeln är att invandrare ska skriva under ett samhällskontrakt där invandrare får uppge sitt samförstånd att kvinnor i Sverige har rätten att bestämma över sig själva.

För över tjugo år sedan förstörde min dåvarande man mitt ansikte och mina ögon med svavelsyra. Sedan dess kan jag inte släppa tanken att det kanske inte hade hänt om han hade fått skriva på ett samhällskontrakt. Han kanske hade accepterat att min vilja att skilja mig inte är en sak för släktens heder i Sverige. Eller också hade han kanske valt att inte leva här i denna tvärtom kultur, där kvinnor inte behöver manliga förmyndare som i mitt gamla kära hemland Iran. Kanske hade den unga kvinnan som mördades häromdagen för att ha slängt sin slöja överlevt om hennes man hade fått lov att skriva på rätten att välja eller välja bort slöjan. Kanske Pela, Fadime, Abbas och de andra som offrades för släktens heder hade överlevt om deras föräldrar hade fått lova att respektera flickors (och pojgars) rätt att välja sina kärlek. – Dagens Nyheter, 2017-09-09.

Att problemet med hedersrelaterat våld framförallt skall ses som ett integrationsproblem är återkommande. Detta kan vi tydligt se ur följande citat från artikeln *Fler söker hjälp mot hedersvåld (2)*: “ Det är en integrationsfråga. Många familjer lever isolerat och tar sig inte utanför förorten. Det leder till fördomar och rädsla”. Här slås det fast att “Det är en integrationsfråga”. Även “Det leder till fördomar och rädsla” innefattar alltså en modalitet med hög affinitet.

Intertextualiteten synliggörs tydligt i debattartikeln *Flagga misstänkt hedersvåld (14)*. Redan kort efter artikelns rubrik refererar man direkt till 4 andra källor bland annat statistik, forskning samt rapporter. I artikeln presenteras en ny åtgärd som underlättar arbetet med hedersbrott och som har en kompetenshöjande effekt. Det är ett exempel på manifest intertextualitet genom att man refererar till flera källor, vilket man gör i syfte att förstärka sina resonemang genom tidigare texter och mer specifikt i detta fallet, politiska dokument.

I början av sommaren publicerades utredningen ‘Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck’ (SOU 2015:55). Utredningen pekar på stora lokala och regionala skillnader när det gäller arbetet mot mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck, exempelvis inom polisen och socialtjänsten... I en ny rapport från Kriminalvården, ‘Hedersrelaterat våld och förtryck - kunskapsöversikt och kartläggning av aktörer’(2015). - Svenska Dagbladet, 2015-09-29.

Bergström och Boreus (2005) skriver om att intertextualitet kan utläsas genom att vissa texter “överlever” t.ex. i form av att SOU-utredningar hänvisas till i flera texter och detta ser vi ett tydligt i exemplet ovan. Den typ av diskurs som präglar källan som hänvisas till får alltså på nytt trovärdighet och kraft, genom att denna ständigt återaktualiseras. Dessa texter har en viss trovärdighet då det man ofta hänvisar till är politiska dokument när man använder sig av manifest intertextualitet. Den konstruktion av hedersrelaterat våld har alltså en tendens att återanvändas vilket gör att texter som efterföljer också följer samma mönster.

6. Slutdiskussion

Syftet med denna uppsats har varit att undersöka vilka diskurser kring uppkomsten av hedersrelaterat våld och kring ansvaret att bekämpa problematiken som framkommer i två utvalda svenska dagstidningar. Detta gjorde vi med utgångspunkt i följande frågeställningar:

- ❖ Varifrån kommer fenomenet hedersrelaterat våld enligt skribenterna?
- ❖ Vems är ansvaret att förändra och hur gör man detta?

Utifrån dessa frågeställningar har vi lyft fram tre olika diskurser; *Vi och dem*, *Rädslan för stigmatisering* och *Integrationspolitik*. Det vi har kunnat se i vår analys är att hedersrelaterat våld oftast kopplas samman med kultur och ibland även med religion. Det är också här vi får svar på vår första frågeställning om var hedersrelaterat våld kommer ifrån. Det beskrivs att hedersrelaterat våld är sammankopplat med kultur och i Sverige så växer problematiken. Anledningen till detta menar man är en ökad segregation i svenska förorter, bland annat som en följd av en stor invandring till Sverige. Lösningen som lyfts upp i diskurserna är att invandrarska integreras in i det svenska samhället och anamma det man uttrycker som “svenska värderingar”. För att bli en del av Sverige och det svenska samhället måste invandrare anta “svenska värderingar” och politiker måste förbättra integrationspolitiken i Sverige och våga lyfta frågor om hedersrelaterat våld.

Diskurserna analyserades med hjälp av begreppen modalitet och intertextualitet. Utifrån dessa begrepp har vi sett att det övervägande används en objektiv modalitet tillsammans med en hög affinitet, vilket också är hur modalitet brukar användas i media, enligt Winther Jörgensen & Phillips (2000) Vi såg dock att detta skiljde sig i ledar-artiklarna där det istället tillämpades en subjektiv modalitet med hög affinitet. I debattartiklarna fann vi en mer jämlig fördelning av subjektiv och objektiv modalitet samt låg och hög affinitet. Intertextualiteten synliggjordes genom hur den kulturella diskursordningen återaktualiserades genom texterna.

I den svenska mediedebatten kopplar man ofta hedersrelaterat våld till kultur. Detta har uppmärksammats av Carbin (2010) som menar att det är just det kulturella perspektivet på hedersrelaterat våld har dominerat den svenska mediedebatten ända sedan de uppmärksammade fallen av Sara, Pela & Fadime. Vi fann det både intressant och problematiskt att invandrare ofta ses som en homogen grupp i koppling till hedersrelaterat våld. Volpp (2000) talar om att förklara avvikande beteende med kultur och etnicitet och att detta sker när det gäller invandrare. Uppfattningen som vi har fått genom vår analys är att hedersrelaterat våld är ett socialt problem som inte ska ses som svenskt. Vi kan se att detta blir ett problem när man ska tala om hedersrelaterat våld och det är viktigt att inte sätta ett likatecken mellan hedersrelaterat våld och invandrare. Men, det ger också upphov till frågor om hur man kan lyfta frågan och samtidigt undvika en stigmatisering av vissa, mer utsatta samhällsgrupper. Detta är också något som NCK (2010) lyfter i sin rapport. Det är ju självklart att majoriteten av invandrare inte utövar hedersrelaterat våld eller heller kan påstås leva i en hederskultur. Dock återstår det en fråga om hur vi kan tala om hedersrelaterat våld och dess relation till invandring i Sverige utan att samtidigt dra likhetstecken de emellan, eller att bli anklagade för det samma? Det är en fråga som vi i denna uppsatsen inte kommer att bidra med något slutgiltigt svar på, men som fortsatt kommer vara viktigt att ställa till både sig själv och andra.

Målet med denna uppsatsen har inte varit att fastställa en objektiv sanning eller verklighet och det är viktigt att inse att vår egen subjektivitet i analysen av materialet, har påverkat vårt resultat. Bergström och Boreus (2005) menar dock att det inte handlar om att avgöra om det man kan utläsa är "rätt" eller "fel", utan att upptäcka hur man talar om ett ämne och vilka effekter detta kan få. Fairclough menar att man ska använda forskningsresultat i kritisk diskursanalys på ett progressivt sätt. Detta görs genom att man söker att framföra mer jämställda diskurser och göra människor medvetna om hur diskurser speglar och bidrar till att förstärka ojämlika maktrelationer (Winther Jørgensen, 2000).

Vi upplevde användandet av kritisk diskursanalys som svår då det är en mycket komplex teori och metod att använda sig. Vi anser att vi detta till trots har lyckats med att besvara våra

frågeställningar genom vår analys. Vårt val att endast använda oss av text, den första dimensionen i Faircloughs tredimensionella modell, har gjort att vi inom ramen för detta arbete inte gjort en utökad analys av samtliga tre dimensioner utan endast av textens egenskaper. För att göra en *konkret* diskursanalys krävs att man ser på alla tre dimensioner (Fairclough, 1992). I denna uppsats har vi inte analyserat den diskursiva praktiken: produktion- och konsumtionsförhållanden och inte heller analyserat varför en viss diskurs uppstått. Det innebär också att vi inte kan gå vidare med uppsatsen utöver att analysera det som sker i texten. Om vi velat vidareutvecklat denna uppsats hade det krävts att vi analyserade vilka produktion- och konsumtionsprocesser som är verksamma. Under vilka omständigheter blir texterna till, vilken är målgruppen och varför, samt hur detta samspel mellan de första dimensionerna formar den sociala praktiken. För att analysera den sociala praktiken hade vi dessutom behövt lyfta in andra vetenskapliga teorier som sociologiska teorier eller kulturteorier (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Vi anser att det bör finnas mer kunskap kring ämnet hedersrelaterat våld, både i samhället men framförallt inom vår egen utbildning. Sannolikheten är stor att vi kommer att möta klienter som på olika sätt påverkas av hedersrelaterat våld så som att de behöver skyddas eller behöver hjälp med att bryta sig loss från hedersvåldet. Därför är det av stor vikt att vi får kunskap om ämnet då kompetens är viktig för att bekämpa problematiken. Vi tycker delvis att vi är på god väg eftersom ämnet hedersrelaterat våld och förtryck tycks uppmärksammas mer i media. Vi anser dock att det är viktigt att när man lyfter frågan om hedersrelaterat våld, att man också är medveten om och deltar i en diskurs kring ämnet vilket gör att det är av stor vikt att vara självkritisk kring hur man talar. Det är också viktigt att man arbetar med att öka kompetens bland yrkesverksamma så att man hjälpa de som utsätts för hedersrelaterat våld, oavsett av var problematiken har sitt ursprung.

7. Litteraturlista

Al-Baldawi, Riyadh (2009) Våldsmekanismer i invandrarfamiljer med patriarkal struktur. I: Carl Martin Allwood & Per Johnsson (red.) *Mänskliga möten över gränser*. Stockholm: Liber

Al-Baldawi, Riyadh (2014) *Migration och anpassning*. Lund: Studentlitteratur

Bergström, Göran & Kristina Boréus (2005) *Diskursanalys*. I: Göran Bergström & Kristina Boréus (red.) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Andra uppl. Lund: Studentlitteratur

Blomberg, Helena, Christian Kroll, Tommy Lundström & Hans Swärd (2004) *Medier och samhällsvetenskap I: Helena Blomberg, Christian Kroll, Tommy Lundström & Hans Swärd (red.) Sociala problem och socialpolitik i massmedier*. Lund: Studentlitteratur

Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Andra uppl. Malmö: Liber

Carbin, Maria (2010) *Mellan tystnad och tal – Flickor och hedersvåld i svensk offentlig politik*. Avhandling. Stockholm: Stockholms universitet

Dinarattigheter (u.å.) Begreppet heder. [<https://dinarattigheter.se/larare/om-heder/begreppet-heder/>]. Hämtat: 2018-01-01]

Fairclough, Norman (1992) *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press

Fairclough, Norman (1995). *Critical discourse analysis*. London: Longman Group.

Fairclough, Norman (2003) *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. Psychology press.

Gapf (2015), GAPF. [<http://gapf.se/gapf/> Hämtat: 2017-12-29]

Hedersförtryck (u.å) Socialtjänstens ansvar

[<http://www.hedersfortryck.se/yrkesverksamma/socialtjansten/socialtjanstens-ansvar/>

Hämtat:2018-02-08]

Korteweg, Anna C. & Gökçe Yurdakul (2010). *Religion, culture and the politicization of honourrelated violence: A critical analysis of media and policy debates in Western Europe and North America*. Gender and Development Programme Paper Number 12: United Nations Research Institute for Social Development.

Kungliga bibliotekets databas (2017) Svenska dagstidningar.

[<https://tidningar.kb.se/?q=hedersrelaterat%2520v%25C3%25A5ld> Hämtat: 2018-01-02]

Lapidus, Arne (2014) Fadime Sahindals öde skakade hela Sverige den 9 april 2014.

[<https://www.expressen.se/nyheter/inloggad/fadime-sahindals-ode-skakade-hela-sverige/>.

Hämtad: 2018-02-06]

Lorentzen, Mikael (2008) *Multikulturella visioner Hedersrelaterat våld och socialt arbete i medierna*. Lic.-avh. Växjö Universitet: Institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete

Nationalencyklopedin (2017) Svenska Dagbladet.

[<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/svenska-dagbladet> Hämtat: 2017-12-17]

Nationalencyklopedin (2018) Dagens Nyheter.

[<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/dagens-nyheter> Hämtat: 2018-01-02]

NCK (2010) *Hedersrelaterad våld och förtryck: en kunskap- och forskningsöversikt*

Rapportserie: 2010:1. Uppsala: Uppsala universitetet.

Olsson, Anders R (2006) *Lögn, förbannad lögn och journalistik*. Stockholm: Natur och Kultur

Pollack, Ester (2004) *Medierade brott I: Helena Blomberg, Christian Kroll, Tommy Lundström & Hans Swärd (red.) Sociala problem och socialpolitik i massmedier*. Lund: Studentlitteratur

Regeringens skrivelse Skr. 2007/08:39 (2007) *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer*.

Stockholm: Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Regeringen (2017) Regeringens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.

[<http://www.regeringen.se/artiklar/2017/02/regeringens-arbete-mot-hedersrelaterat-vald-och-fortryck/>. Hämtat: 2018-02-08)

Sedem, Mina & Laura Ferrer-Wreder (2014). *Fear of the Loss of Honor: Implications of Honor-Based Violence for the Development of Youth and Their Families*. I *Child Youth Care Forum* (2015) Vol. 44:225–237

SJF (u.å.) Upphovsrätt [<https://www.sjf.se/yrkesfragor/upphovsratt> Hämtad: 2018-03-15]

SOU 2006:21. *Mediernas vi och dom: mediernas betydelse för den strukturella*

diskrimineringen. Stockholm: Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering.

UMO (u.å) Hedersrelaterad våld och förtryck [<http://www.umo.se/Familj/Vad-ar-heder/> Hämtad: 2018-02-06]

United Nations (1993) *Declaration of the elimination of violence against women*. General Assembly

Vikkelse Slot, Line (2004) Den journalistiska legitimeringen av den danska invandrardebatten. I: Helena Blomberg, Christian Kroll, Tommy Lundström & Hans Swärd (red.) *Sociala problem och socialpolitik i massmedier*. Lund: Studentlitteratur

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Volpp, Leti. (2000). *Blaming Culture for Bad Behaviour*. Yale Journal of Law & the Humanities, Vol. 12:89-116

Wenneberg, Sören Barlebo (2010) *Socialkonstruktivism: positioner, problem & perspektiv*. Malmö: Liber

Wikan, Unni (2009) *Om heder*. Göteborg: Daidalos

Wikström, E. & Ghazinour, M. (2010) Swedish experience of sheltered housing and conflicting theories in use with special regards to honour related violence (HRV). *European Journal of Social Work*. Vol 13, No 2, ss. 245-259

Winther Jørgensen, Marianne & Louise Phillips (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

7.1 Artikelbilaga

Falkirk, John (2017) Fler söker hjälp mot hedersvåld. *Dagens nyheter*, 21 januari

Hanberg, Martin (2016) Muslimska kvinna tvingas gömma sig efter manifestation mot våld.
Svenska Dagbladet, 1 oktober

Helmerson, Erik (2015) Kartlägg de hederslösa brottslingarna, *Dagens nyheter*, 19 april

Helmerson, Erik (2015) Så länge ni förnekar det lever hedersvåldet kvar, *Dagens nyheter*, 12 augusti

Isaksson, Ola (2015) Ingen åtalad för tvångsäktenskap, *Dagens nyheter*, 16 juli

Jourstone, Jenny (2015) Flagga misstänkt hedersvåld, *Svenska dagbladet*, 29 september

Kakabaveh, Amineh(2015) Feministisk regering bör agera, *Svenska dagbladet*, 15 december

Lifvendahl, Tove (2016) Flickorna som sviks, *Svenska dagbladet*, 8 mars

Lifvendahl, Tove (2017) Ta tillbaka kvinnors frihet, *Svenska dagbladet*, 8 mars

Lund, Lina (2016) Jag har accepterat men kommer aldrig förlåta, *Dagens nyheter*, 15 februari

Lundberg, Johan (2015) Därför är det svårt att välja mellan stat och klan, *Dagens nyheter*, 28 juli

Malm, Fredrik (2016) Domstolar bör utvisa fler för hedersbrott, *Dagens nyheter*, 23 oktober

Olsson, Hans (2016) Stoppa bidrag till antidemokrater, *Dagens nyheter*, 23 april

Rashidi, Maria (2017) Hederskulturen fortsätter växa med regeringens stöd. *Dagens nyheter*, 9 september

Thor, Ebba Busch (2015) Inför särskild lagstiftning för hedersbrott, *Dagens nyheter*, 10 september

Tottmar, Mia (2016) Ny kartläggning av hedersrelaterat våld, *Dagens nyheter*, 10 augusti

TT (2015) Fem kvinnor avvisas varje dag, *Svenska dagbladet*, 19 april